

TORTURKOMITEEN
39. sesjon
Genève, 5.–23. november 2007

UREDIGERT FORHÅNDSVERSJON
BEHANDLING AV RAPPORTER INNGITT AV
KONVENSJONSPARTENE I HENHOLD TIL KONVENSJONENS
ARTIKKEL 19

Torturkomiteens merknader og anbefalinger

NORGE

1. Komiteen behandlet Norges femte periodiske rapport (CAT/C/81/Add.4) på sitt 791. og 794. møte (CAT/C/SR.791 og CAT/C/SR.794), som ble avholdt 12. og 13. november 2007, og vedtok følgende merknader og anbefalinger på sitt 804. møte (CAT/C/SR.804), som fant sted 20. november 2007:

A. Innledning

2. Komiteen takker for partens femte periodiske rapport, som følger komiteens retningslinjer for rapportering, og som ble levert til rett tid. Komiteen verdsetter de utførlige skriftlige svarene som er gitt til spørsmålslisten, og setter pris på den fruktbare og konstruktive dialogen med den norske delegasjonen, som var bredt sammensatt..

B. Positive utviklingstrekk

3. Komiteen roser konvensjonsparten for å oppfylle sine forpliktelser etter konvensjonen og for dens kontinuerlige innsats for å forhindre og eliminere enhver form for handling eller atferd som strider mot konvensjonens bestemmelser. Komiteen har med tilfredshet særlig merket seg følgende:

a) Det er inntatt en ny bestemmelse i straffeloven som forbyr og straffebelegger tortur, i samsvar med konvensjonens artikkel 1.

b) Straffeprosessloven er endret for å begrense den alminnelige bruken av isolasjon under varetektsfengsling og for å styrke domstolenes kontroll med slik isolasjon. Videre kan isolasjon ikke lenger benyttes som straff i henhold til den nye straffegjennomføringsloven og den tilhørende gjennomføringsforskriften.

c) Det er nylig vedtatt lovendringer for å regulere rettighetene til personer som holdes ved Trandum utlendingsinternat, i tråd med de reviderte retningslinjene fra FNs høykommissær for flyktninger om gjeldende kriterier og standarder for internering av asylsøkere.

d) Det er opprettet en ny sentral enhet for etterforskning av politiansatte anklaget for straffbare forhold begått i tjenesten. Enheten har myndighet til å reise påtale. Det er bevilget ekstra midler til å etterforske anmeldelser mot polititjenestemenn for slike forhold.

e) Det er iverksatt tiltak for å sikre at komiteens avsluttende merknader raskt oversettes til norsk og distribueres i større omfang enn hittil, blant annet ved å legge dem ut på det norske utenriksdepartementets nettsider.

f) Konvensjonsparten har jevnlig bidratt til FNs frivillige fond for torturofre helt siden fondet ble opprettet. Konvensjonsparten arbeider også for å bekjempe tortur gjennom bilateralt samarbeid og utviklingsbistand.

C. Komiteens viktigste betenkeligheter og anbefalinger

Innarbeiding av konvensjonen i norsk lov

4. Komiteen merker seg konvensjonspartens redegjørelse om de alminnelige prinsippene som ligger til grunn for gjennomføringen av Norges internasjonale forpliktelser i nasjonal lovgivning, samt konvensjonspartens begrunnelse for at kun de mest allmenne internasjonale konvensjonene er inkorporert i den norske menneskerettsloven. Komiteen beklager like fullt at parten ikke har endret syn hva angår spesifikt å innarbeide konvensjonen i norsk lovgivning.

Konvensjonsparten bør fortsatt vurdere om konvensjonen skal innarbeides i nasjonal lovgivning, slik at den kan påberopes direkte for norske domstoler og gis en mer fremtredende plass i det norske lovverket, og slik at oppmerksomheten om konvensjonens bestemmelser kan økes blant dommerstanden og publikum i sin alminnelighet.

Definisjon av tortur

5. Komiteen uttrykker tilfredshet med at det er inntatt en ny bestemmelse i straffeloven som forbyr og straffebelegger tortur, men har samtidig merket seg at den samme lovens definisjon av tortur angir spesifikke former for diskriminering som mulig motiv i stedet for å vise til alle former for diskriminering. Dette står i motsetning til torturdefinisjonen i konvensjonens artikkel 1.

Konvensjonsparten bør fortsatt vurdere muligheten for å benytte en ordlyd tilsvarende den som anvendes i konvensjonen, slik at definisjonen av tortur omfatter alle former for diskriminering som mulig motiv.

Forpliktelse om «non-refoulement» (ikke-utsendelse)

6. Komiteen har merket seg hurtigbehandlingsordningen, eller den såkalte 48-timersregelen, om å avvise asylsøkere fra land som generelt sett regnes som trygge, når søknaden anses som åpenbart grunnløs etter asylintervjuet.

Konvensjonsparten bør sørge for at det ved anvendelse av 48-timersregelen likevel er mulig å få en reell behandling av saken i hvert enkelt tilfelle. Parten bør videre holde seg løpende orientert om situasjonen i de landene som regelen får anvendelse på.

7. Når det gjelder Norges deltakelse i den internasjonale sikkerhetsstyrken (ISAF) i Afghanistan, har komiteen merket seg konvensjonspartens forklaring om at alle afghanske borgere som pågripes av norsk ISAF-personell, overleveres til afghanske myndigheter. Dette skjer i henhold til et omforent memorandum som pålegger Afghanistans regjering å behandle personer som overføres, i tråd med relevante internasjonale normer.

Komiteen er stadig av den oppfatning (jf. CAT/C/CR/33/3 pkt. 4b, 4d, 5e og 5f og CAT/C/USA/CO/2 pkt. 20 og 21) at konvensjonens artikkel 3 og den forpliktelse som der er nedfelt om «non-refoulement», også gjelder konvensjonspartenes væpnede styrker, uansett hvor de måtte befinne seg, når de utøver reell kontroll over en person. I tråd med denne oppfatningen anbefales konvensjonsparten fortsatt å følge nøye med på at afghanske myndigheter respekterer sine forpliktelser med hensyn til den videre fengsling av personer som norsk militært personell har overlevert.

Varetektsfengsling og behandling av personer som holdes tilbake på annet vis, eller som er anholdt av myndighetene

8. Selv om Komiteen har merket seg at det er innført lovendringer for å begrense varetektsfengslingens lengde og bruken av isolasjon som forebyggende tiltak, er den like fullt betenkt over mangelen på tilfredsstillende statistiske data som kan stadfeste om tiltakene virker etter sin hensikt eller ikke.

Konvensjonsparten bør utarbeide detaljert statistikk over bruken av varetekt og isolasjon, slik at det kan etterprøves om de aktuelle lovendringene i praksis virker etter sin hensikt. Konvensjonsparten bør også føre statistikk vedrørende gjennomføringen av de seneste endringene i utlendingsloven om fengsling av utenlandske statsborgere.

9. Komiteen har med tilfredshet merket seg at det nylig er vedtatt lovendringer for å regulere rettighetene til personer som holdes ved Trandum utlendingsinternat. Den er like fullt betenkt over mangelen på ekstern kontroll eller en uavhengig klageordning som på en etterrettelig måte kan sikre at rettighetene til personer som holdes ved Trandum til enhver tid blir ivaretatt.

Konvensjonsparten bør utpeke et eksternt organ som kan føre tilsyn med driften av Trandum utlendingsinternat og påse at individuelle klager fra personer som holdes ved internatet kan forelegges en ombudsmann eller en annen ekstern og uavhengig enhet.

10. Selv om komiteen har merket seg at det er satt inn mottiltak som følge av den senere tids avsløringer om utilbørlig maktbruk fra politiets side, er den like fullt betenkt over rapporter om unødig maktbruk i enkelte tilfeller og over anmeldelser om diskriminering på bakgrunn av etnisitet.

Konvensjonsparten bør sørge for å iverksette alle nødvendige tiltak for å hindre at politimetoder som omfatter unødig bruk av makt, videreføres, og for å unngå de farer enhver diskriminering kan medføre i så måte.

Opplæring om forbudet mot tortur

11. Komiteen konstaterer at det systematisk avholdes ulike opplæringskurs for politi- og fengselstjenestemenn om menneskerettigheter og innsattes rettigheter, herunder om forbudet mot tortur. Samtidig beklager den at det ikke foreligger informasjon om opplæringen har resultert i en nedgang i forekomsten av vold og mishandling, blant annet der slike handlinger kan være rasistisk motivert.

Konvensjonsparten bør gjennom undervisningsprogrammer påse at politi-, fengsels- og rettstjenestemenn er fullt ut kjent med innholdet i konvensjonsbestemmelsene, gjeldende restriksjoner med hensyn til bruk av makt, og nødvendigheten av å unngå diskriminering. Konvensjonsparten bør videre utarbeide og innføre en metode for å vurdere effektiviteten av relevante opplæringsprogrammer på forekomsten av tortur, vold og mishandling.

Rask og uhildet etterforskning

12. Komiteen merker seg at konvensjonsparten har truffet tiltak med henblikk på å styrke behandlingen av klagesaker mot politiet og etterforskningen av relevante anklager. Komiteen er like fullt bekymret over påstander om at polititjenestemenn skal ha begått lovbrudd i tjenesten, herunder anklager om diskriminering, og for at den påfølgende etterforskningen ikke er uhildet.

Konvensjonsparten bør nøye overvåke effektiviteten av de nye prosedyrene som er innført for å etterforske polititjenestemenn som anklages for straffbare handlinger i tjenesten, særlig i tilfeller der det fremsettes beskyldninger om diskriminering på bakgrunn av etnisitet. Komiteen ber om at konvensjonsparten i sin neste periodiske rapport orienterer utførlig om resultatet av den pågående oppfølgingsprosessen.

Midlertidige tiltak

13. Sett på bakgrunn av at konvensjonsparten i en sak nylig, innledningsvis av slo å etterkomme komiteens anmodning om midlertidige tiltak, er komiteen betenkt over konvensjonspartens generelle holdning til slike anmodninger fra komiteen.

Konvensjonsparten bør se nærmere på sin holdning til midlertidige tiltak som komiteen etterspør i lys av konvensjonens artikkel 22 og prinsippet om god tro, slik at komiteen normalt får tilstrekkelig tid til å prøve de saker den måtte bli forelagt i fremtiden, før parten treffer endelige tiltak.

14. Komiteen merker seg konvensjonspartens forsikringer om at den har tatt skritt med henblikk på å ratifisere den valgfrie protokollen til konvensjonen, og oppmuntrer konvensjonsparten til å fortsette prosessen og ratifisere protokollen så snart som mulig.

15. Komiteen oppfordrer konvensjonsparten til å ratifisere de viktigste menneskerettskonvensjonene fra FN som den ennå ikke er part i.

16. Komiteen oppfordrer konvensjonsparten til å oversende sitt grunnlagsdokument i tråd med kravene til felles grunnlagsdokument i de harmoniserte retningslinjene for rapportering, som er godkjent av de internasjonale konvensjonsorganene på menneskerettsområdet, og som er inntatt i dokument HRI/GEN/2/Rev.4.

17. Konvensjonsparten oppfordres til å sørge for at rapportene som oversendes komiteen, samt komiteens merknader og anbefalinger blir distribuert bredt gjennom offisielle nettsider, mediene og ikke-statlige organisasjoner.
18. Komiteen ber om at konvensjonsparten senest innen ett år oversender informasjon om hvordan den har fulgt opp komiteens anbefalinger som angitt i punkt 6, 7, 8 og 9 ovenfor.
19. Etter å ha kommet fram til at det under behandlingen av partens rapport ble fremlagt tilstrekkelig informasjon til å dekke tidsrommet fra innleveringsfristens utløp fram til den faktiske dato for innlevering av partens femte rapport, har komiteen besluttet at den syvende periodiske rapporten skal leveres innen 30. desember 2011.
